

INDEKS I RANKING ZIELONYCH FINANSÓW SAMORZĄDOWYCH

Postępujące zmiany klimatu i ich konsekwencje powodują rosnące oczekiwania społeczeństwa związane z podejmowaniem różnego rodzaju inicjatyw o charakterze prośrodowiskowym. Bardzo ważne więc staje się współdziałanie samorządów, rządu i biznesu.

DR DANIEL BUDZEŃ

Związek Miast Polskich, Fundacja Miasto

Jednym z największych wyzwań XXI wieku jest przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu oraz adaptacja do nich. Sytuacja ta dotyczy również Polski, w tym gmin i miast, które – będąc najbliższymi ludźmi – muszą stawić czoła temu wyzwaniu. Nie bez znaczenia pozostaje istotna rola sektora bankowego, jako jednego z ważnych partnerów jednostek samorządu terytorialnego na ścieżce do zazielenienia miast, a w szczególności w kontekście finansowania inwestycji o charakterze zrównoważonym środowiskowo.

PORÓWNANIE SAMORZĄDÓW

Z tego względu naukowcy z Instytutu Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu podjęli się opracowania Indeksu Zielonych Finansów Samorządowych, który umożliwi zbadanie „stopnia zazielenienia” finansów samorządowych, w tym również ocenę poziomu lokalnego bezpieczeństwa środowiskowego.

Za punkt wyjścia do oszacowania poziomu wydatków majątkowych na cele zrównoważone środowiskowo uznawano w szczególności zapisy Taksonomii Europejskiej. Podejście to ewaluowało, co doprowadziło do weryfikacji przyjętej wcześniej metodologii poprzez uwzględnienie innych klasyfikacji europejskich związanych z działalnością środowiskową. Tym samym w ramach prac nad Indeksami Zielonych Finansów Samorządowych, oprócz zapisów Taksonomii Europejskiej, uwzględniono również następujące klasyfikacje europejskie: Classification of environmental protection activities (CEPA) oraz The Classification of the functions of government – COFOG. W przypadku drugiej klasyfikacji kluczowy był obszar „05”, poświęcony działaniom związanym z ochroną środowiska.

Metodologia Indeksu została zaprezentowana podczas debaty nt. zielonych finansów samorządowych, która odbyła się w ramach Europejskiego Kongresu Samorządowego Local Trends 2023 w Poznaniu. U jej podstaw leżą zarówno wskaźniki finansowe oparte na zidentyfikowanych zielonych pozycjach budżetowych odpowiadających ww. klasyfikacjom, jak i wskaźniki niefinansowe opisujące kwestie bezpieczeństwa środowiskowego JST. Tym samym Indeks obejmuje wyłącznie dane wykazywane w sprawozdaniach budżetowych i dostępne w statystyce publicznej.

Fundacja Miasto, dostrzegając znaczenie powyższego Indeksu dla działań podejmowanych przez samorządy, przygotowała Ranking Zielonych Finansów Samorządowych, ogłoszony po raz pierwszy na Gali Europejskiego Forum Samorządowego – Local Trends 2023, która odbyła się w Poznaniu 17 października br. Warto nadmienić, że Kluczowym Partnerem Rankingu jest firma InPost, która realizuje program InPost Green City, podkreślając wspólne dążenie do promowania zrównoważonych praktyk finansowych na poziomie samorządowym, co stanowi solidny fundament dla zielonej przyszłości społeczeństwa.

WYRÓŻNIENIA

Wyróżnienia przyznano w czterech kategoriach w podziale na gminy miejskie, gminy miejsko-wiejskie, gminy wiejskie i miasta na prawach powiatu. W ramach każdej kategorii nagrodzono trzy jednostki, które uzyskały tytuł Lidera Zielonych Finansów Samorządowych. Pozostałe siedem w ramach każdej kategorii uzyskały tytuł Laureata Rankingu Zielonych Finansów Samorządowych (miejsca 4–10).

Sektor bankowy, jako jeden z ważnych partnerów jednostek samorządu terytorialnego, odgrywa istotną rolę w procesach zazielenienia miast, w szczególności w zakresie finansowania inwestycji.

Tab. 1. Ranking Zielonych Finansów Samorządowych – Gminy Miejskie

Miejsce	Nazwa JST	Wartość Indeksu Zielonych Finansów Samorządowych (skala od 0 do 1)
1	Jawor	0,775388
2	Dynów	0,731747
3	Chełmża	0,682717
4	Pabianice	0,675502
5	Świeradów-Zdrój	0,668995
6	Józefów	0,643941
7	Wojcieszów	0,626428
8	Brańsk	0,605497
9	Gozdnica	0,603023
10	Ilawa	0,600081

Tab. 3. Ranking Zielonych Finansów Samorządowych – Gminy Wiejskie

Miejsce	Nazwa JST	Wartość Indeksu Zielonych Finansów Samorządowych (skala od 0 do 1)
1	Wierzchlas	0,778967
2	Kroczyce	0,776148
3	Solina	0,756679
4	Starcza	0,755557
5	Przecziszów	0,752846
6	Kleszczów	0,749823
7	Charsznica	0,746698
8	Pomieczówek	0,732379
9	Paradyż	0,726468
10	Ładzice	0,718265

Samorządy nagrodzono za realizowaną politykę prośrodowiskową w latach 2018–2022, czego odzwierciedleniem są wyniki Rankingu. W głównej mierze pod uwagę zostały wzięte (zgodnie z metodologią Indeksu) zielone pozycje budżetowe związane m.in. z prośrodowiskową działalnością inwestycyjną samorządów. Ponadto ocena obejmuje aspekty niefinansowe, dzięki czemu ranking uwzględni zaangażowanie finansowe, a także efekty środowiskowe uzyskiwane przez gminy i miasta. Warto zauważyć, że ocenie podlegały wszystkie rodzaje gmin (miejskie, miejsko-wiejskie i wiejskie), a także miasta na prawach powiatu. Tym samym ocenie poddano łącznie 2477 jednostek samorządu terytorialnego. Jest to szczególnie ważne, bowiem Ranking uwzględni także działalność najmniejszych gmin – gmin wiejskich, które są obok miast bardzo istotną częścią systemu społeczno-ekonomicznego kraju. Liderów i Laureatów Rankingu w poszczególnych kategoriach przedstawiono w tabelach 1–4.

WYZWANIA

Warto również nadmienić, że ze względu na przyjęcie do obliczeń okresu 5-letniego ocenie podlegają zarówno pojedyncze działania w danym roku, inwestycje wieloletnie, jak i kontynuacja działań inwestycyjnych o charakterze prośrodowiskowym i ich skutki. Na konieczność tej kontynuacji wskazały wnioski z debaty nt. zazielenienia finansów samorządowych. Debata nt. zielonych finansów samorządowych, która odbyła się podczas Local Trends,

Tab. 2. Ranking Zielonych Finansów Samorządowych – Gminy Miejsko-Wiejskie

Miejsce	Nazwa JST	Wartość Indeksu Zielonych Finansów Samorządowych (skala od 0 do 1)
1	Ścinawa	0,708398
2	Miechów	0,666292
3	Brzeszcze	0,656783
4	Nowe Brzesko	0,653262
5	Zelów	0,633668
6	Tłuszcz	0,631422
7	Bolków	0,621509
8	Sulęcín	0,616279
9	Halinów	0,616011
10	Głuszyca	0,615220

Tab. 4. Ranking Zielonych Finansów Samorządowych – Miasta na Prawach Powiatu

Miejsce	Nazwa JST	Wartość Indeksu Zielonych Finansów Samorządowych (skala od 0 do 1)
1	Bydgoszcz	0,536847
2	M.st. Warszawa	0,514653
3	Elbląg	0,503340
4	Gorzów Wlkp	0,494925
5	Gdynia	0,487230
6	Dąbrowa Górnicza	0,457899
7	Poznań	0,421460
8	Zielona Góra	0,414533
9	Gdańsk	0,410471
10	Piotrków Tryb.	0,410046

prowadzona przez dr. Daniela Budzenia z Fundacji Miasto, została poprzedzona wprowadzeniem przygotowanym przez dr hab. Kamilę Marchewkę-Bartkowiak, prof. UEP. W debacie wzięli udział praktycy ze strony zarówno samorządowej, jak i sektora finansowego: Emilian Bera, burmistrz Jawora (Lider Zielonych Finansów Samorządowych w kategorii Gminy Miejskie), Michał Fisiak, dyrektor Departamentu Finansów Publicznych Miasta Łodzi, Agnieszka Dawydzik, doradczyni w Związku Miast Polskich oraz przedstawiciel Banku Gospodarstwa Krajowego – Bartosz Silczak (menedżer Zespołu Analiz Ryzyka ESG).

Uczestnicy debaty nakreślili wyzwania, przed jakimi stoją samorządy, ale także instytucje finansowe, w związku z realizacją i finansowaniem działań mających na celu przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatycznych.

Zgodnie stwierdzono, że w najbliższej przyszłości stopień „zazielenienia” budżetów lokalnych, a tym samym szeroko rozumianej infrastruktury miejskiej będzie priorytetem. Jak pokazują trendy w obszarze podejmowanych aktywności na szczeblu europejskim, samorządowym, ale także inicjatyw podejmowanych przez sektor bankowy, będzie to wyzwanie bardzo aktualne i priorytetowe. Paneliści podkreślili także znaczenie i potrzebę zastosowania Indeksu Zielonych Finansów Samorządowych jako miernika oceny ewolucji budżetu samorządowego. Tym samym zwrócili uwagę na rolę Rankingu jako ważnej obecnie informacji o stopniu zaangażowania poszczególnych grup i jednostek samorządowych w realizację polityki środowiskowej (w tym klimatycznej). ■